

Konsulentordning om facilitering af kollektive virkemidler

"Udtagningskonsulenter"

Særopslag for bevillingsåret 2023 og for bevillingsåret 2024

1. Baggrunden for konsulentordningen

I forlængelse af Aftale om grøn omstilling af dansk landbrug af 4. oktober 2021 (herefter landbrugsaftalen) skal der udmøntes 10 mio. kr. årligt til et korps af udtagningskonsulenter. Aftaleparterne bag landbrugsaftalen er enige om, at landbrugerne skal have mulighed for at udtage og vådgøre så mange lavbundsjorder som muligt. Det er parternes ambition, at der skal udtages 100.000 ha. lavbundsjorder inkl. randarealer.

I implementeringen af landbrugsaftalen indgår en række elementer, der skal understøtte den samlede indsats for udtagning og de kollektive kvælstofvirkemidler. Et af elementerne er et korps af udtagningskonsulenter, der skal videreføre og udvide konceptet for oplandskonsulenter, som har haft hovedfokus på minivådområder. Der er afsat finansiering til udtagningskonsulenter i perioden 2022-2027 på 10,6 mio. kr. årligt (steget fra 10,0 mio. kr. fra 2023 som følge af PL-regulering).

Fødevarerministeriet har i lighed med aftalens første år bedt Promilleafgiftsfonden om at udmønte 2023-finanslovsmidlerne til udtagningskonsulentordningen. På den baggrund etablerer fonden to særopslag for henholdsvis bevillingsåret 2023 og bevillingsåret 2024.

2. Beskrivelse af opgaverne for udtagningskonsulenterne

Ministeriet har beskrevet de opgaver, som udtagningskonsulenterne skal løses under konsulentordningen. Notat herom er vedlagt nedenfor, som en del af opslaget. Tilskuddet fra fonden anvendes til projekter, der organiserer og finansierer udtagningskonsulenternes arbejde.

Tilskud bliver givet med hjemmel i Landbrugsstøtteleven, jf. lovbekendtgørelse nr. 115 af 6. februar 2020 samt aktivitetsbekendtgørelsens kapitel 2 om støtte til videnoverførsel og informationsaktioner samt rådgivning, jf. bekendtgørelse nr. 988 af 28. juni 2023 om støtte til fordel for primær jordbrugsproduktion og forarbejdning af landbrugsprodukter omfattet af EU's statsstøtteregler og finansieret af landbrugets promille- og produktionsafgiftsfonde m.v.

Opmærksomheden skal navnlig henledes på følgende krav, jf. aktivitetsbekendtgørelsen:

- Støtten skal kunne opnås af alle de støtteberettigede virksomheder i det pågældende område.
- Når projektets aktiviteter leveres af producentgrupper, sammenslutninger eller andre organisationer, må adgangen hertil ikke være betinget af medlemskab.

Fonden kan støtte op til 100 pct. af udgifterne.

Der opfordres til, at det af kommunikationen og videndelingen fremgår, at indsatsen er finansieret af Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri via Promilleafgiftsfonden for landbrug.

3. Bevillingsperioder og ansøgningsfrister

Opslag 1: Ansøgningsrunde for bevillingsåret 2023 med en ramme på ca. 3 mio. kr. Ansøgningsfristen er den 29. september 2023 kl. 12.

For dette særopslag kan projektperioden dog tidligst begynde, når fonden har truffet afgørelse om tilskud, hvilket forventes at ske på bestyrelsesmøde den 6. oktober 2023.

Opslag 2: Ansøgningsrunde for bevillingsåret 2024 med en ramme på 7,6 mio. kr. Ansøgningsfristen er den 15. november 2023 kl. 12. Ansøgninger forventes behandlet inden udgangen af november 2023.

Ansøgningsmaterialet herunder opslag, fondens strategi, vejledning og det særlige ansøgningskema for særpuljen for hhv. 2023 og 2024 er tilgængeligt på fondens hjemmeside.

4. Om ansøger

Projektejer / ansøger skal være en juridisk enhed. Både én aktør og et konsortium kan komme i betragtning.

5. Tildelingskriterier

Ved prioriteringen af ansøgningerne foretages en vurdering af, i hvilket omfang:

1. Projektet består af en landsdækkende indsats, som indeholder de nævnte opgaver, jf. opgavebeskrivelsen
2. Ansøger har faglig indsigt i miljøområdet, herunder kollektive virkemidler
3. Ansøger har erfaringer med lignende koordinerende opgaver og netværk
4. Ansøger har erfaring med dialog og samarbejde med myndigheder

Som ansøger skal man i projektansøgningen forholde sig til tildelingskriterierne.

6. Forhold som ansøger skal være opmærksom på

Forvaltningen af tilskudsordningen hos Promilleafgiftsfonden for landbrug betyder, at aktiviteter skal gennemføres i henhold til lovgrundlaget for fonden, samt at det er fondens bestyrelse, som vurderer og prioriterer mellem ansøgningerne.

Der henvises til fondens vejledning om ansøgning om tilskud, som er tilgængelig på fondens hjemmeside. I tilskudsvejledningen findes blandt andet information om lovgrundlaget, tilskudsberettigede udgifter, muligheder for projektændringer, udbetaling af tilskud og om afrapportering til Promilleafgiftsfonden for anvendelsen af tilskuddet i form af et revisorpåtegnet regnskab samt en beretning om de gennemførte aktiviteter.

Den 8. august 2023

Opgavebeskrivelse for udtagningskonsulenter i 2023

Problemstilling

I forlængelse af Aftale om grøn omstilling af dansk landbrug af 4. oktober 2021 (herefter landbrugsaftalen) skal der udmøntes 10 mio. kr. årligt til et korps af udtagningskonsulenter. Indeværende notat beskriver opgaver og organisering for udtagningskonsulenterne.

Baggrund

Aftaleparterne bag landbrugsaftalen er enige om, at landbrugerne skal have mulighed for at udtage og vådgøre så mange lavbundsjordder som muligt. Det er parternes ambition, at der skal udtages 100.000 ha kulstofrige lavbundsjordder inkl. randarealer.

I implementering af landbrugsaftalen indgår en række elementer, der skal understøtte den samlede indsats for udtagning og de kollektive kvælstofvirkemidler. Et af elementerne er et korps af udtagningskonsulenter, der skal videreføre og udvide det nuværende koncept for oplandskonsulenter, som har haft hovedfokus på minivådområder. De nye udtagningskonsulenter skal have et bredere fokus på de udtagningsordninger, som kan søges af lodsejere til mindre udtagningsprojekter. Det er særligt projekter, hvor der kun er én eller få lodsejere involveret, herunder minivådområde- og klima-lavbundsordningen. Udtagningskonsulenterne kan dog også understøtte andre udtagningsordninger jf. nedenstående beskrivelse af organisering. Udtagningskonsulenternes arbejde skal bidrage til den samlede målopfyldelse i forhold til klima og kvælstof.

Der er afsat finansiering til udtagningskonsulenter i perioden 2022-2027 på 10,6 mio. kr. årligt (steget fra 10,0 mio. kr. fra 2023 som følge af PL-regulering).

Organisering

Udtagningskonsulenterne indgår i en samlet organisering for udtagningsindsatsen, hvor staten foretager en kortlægning af indsatsbehovet i hele landet, kommunerne og Vandoplandsstyregruppen (VOS) planlægger og koordinerer den overordnede udtagningsindsats på hovedvandsoplandsniveau, mens udtagningskonsulenterne kan fungere som lodsejerens kontaktperson og bindeled til kommunerne/VOS'erne i en indledende screeningsfase og før gennemførelse af forundersøgelser.

I den samlede organisering indgår desuden jordfordelingsplanlæggere i projekter, hvor der tilbydes jordfordeling (Landbrugsstyrelsens vand- og klimaprojekter og Naturstyrelsens Klima-Lavbundsprojekter). Jordfordelingsplanlæggere indgår ikke i det opsøgende arbejde til forskel fra kommuner og udtagningskonsulenter, men deltager i realiseringsfasen, hvor der skal indgås bindende aftaler med lodsejere.

Udtagningskonsulenterne skal således sammen med kommunerne og VOS'en i det givne hovedvandopland understøtte udtagningsindsatserne lokalt. VOS'erne, kommunerne og udtagningskonsulenterne opererer ud fra et fælles mål om at sikre den størst mulige reduktion af kvælstof og/eller CO₂ i det enkelte hovedvandopland inden 2030. Det er konsulenterne, der er endelig støttemodtager ift. de afsatte midler. Kommunernes understøttende arbejde er ikke finansieret inden for rammen.

Opgavebeskrivelse

Udtagningskonsulenternes opgave er at skabe øget interesse for at indgå i udtagningsprojekter blandt lodsejere og at agere bindeled til kommuner, VOS'er og andre aktører, som er centrale for udtagningsindsatsen i det enkelte hovedvandopland. Samtidig skal de – i tæt dialog med kommuner og VOS'er – sikre, at de rigtige projekter placeres de rigtige steder i forhold til at opnå størst effekt. Udtagningskonsulenterne skal facilitere og drive opstarten af udtagningsprojekter. Dette indebærer at skabe dialog mellem lodsejere og kommuner/VOS'er, bistå enkelte lodsejere med projektering og ansøgning af tilskud samt, gennem arbejdet i VOS'erne, at videreformidle større projekter til kommunerne og/eller Naturstyrelsen.

Konsulenterne har en særlig opgave i forhold til udtagningsprojekter, som lodsejere selv kan søge tilskud til, hvor de kan bistå lodsejeren med den konkrete ansøgning. I særlige tilfælde kan udtagningskonsulenterne desuden ansøge på mindre lavbunds- og vådområdeprojekter med én eller få ejere. Det kan alene ske, hvis en kommune konkret anmoder om, at udtagningskonsulenter koordinerer og ansøger om et konkret projekt under klima-lavbundsordningen.

Samtidig kan udtagningskonsulenterne efter forespørgsel desuden hjælpe andre udtagningsaktører (kommuner, stat og fonde) med facilitering af dialog med lodsejere om konkrete, større projekter. Fx kan der foretages en interessekortlægning blandt de lokale lodsejere med henblik på at afdække tilslutningen til større udtagningsprojekter. Konsulenterne kan også bidrage til at styrke samarbejdet mellem udtagningsaktørerne.

Det er konsulentens opgave – såvel som kommunernes og VOS'ernes opgave – i tæt samarbejde at sammentænke projekter på tværs af indsatser og sikre at de projekter, som har den største effekt i forhold til klima og kvælstof, realiseres. Konsulenten skal således hjælpe lodsejer med at vurdere, hvilket virkemiddel der bedst bidrager til den samlede målopfyldelse. Det er derfor vigtigt, at konsulenterne er i tæt dialog med kommunerne/VOS'erne og holder sig ajour med status for de aktuelle kollektive indsatser og de lokale tiltag i det givne hovedvandopland via styrelsernes tilgængelige værktøjer. Samtidig skal udtagningskonsulenten oplyse lodsejer om, hvilke andre projekter der er planlagt i nærområdet, så det er muligt at koordinere indsatsen på tværs af flere lodsejere og virkemidler. Oplandskonsulenten skal dog samtidig være imødekommende over for lodsejeres ønsker og behov i forhold til gennemførelse af konkrete projekter.

Konsulenten skal fungere som lodsejeres kontaktperson i den tidlige projektfase. Dette indebærer, at konsulenten skal rådgive lodsejer ift. placering af projektet samt bistå med at skabe kontakt til andre aktører, herunder relevante myndigheder. Konsulenten skal orientere lodsejer om de forskellige muligheder for at deltage i kollektive indsatser, herunder de tilskudsfinansierede virkemidler. Konsulenten kan informere om de krav og forpligtelser, man som tilsagnshaver skal leve op til under de forskellige tilskudsordninger samt hjælpe lodsejer til at sætte sig ind i tilskudsvilkår mv.

Såfremt lodsejeren ønsker at søge om tilskud til et udtagningsprojekt, kan udtagningskonsulenterne også bistå lodsejere i ansøgningsprocessen ved tilskud til et minivådområde- eller klima-

lavbundsprojekt. Dette omfatter bistand ved udarbejdelse af ansøgning samt projektering af projektet i forhold til konkret placering og dimensionering mv. Endvidere indgår understøttelse af lodsejerens samspil med kommunerne, herunder afklaring af nødvendige tilladelser og beskyttelseshensyn. Såfremt lodsejer ønsker, at udtagningskonsulenten skal bistå med projektle- delse, efter der er givet tilsagn, kan der søges finansiering til projektledelse i de enkelte ordnin- ger.

Udtagningskonsulenterne skal arbejde med at sikre etablering af minivådområder. For minivåd- områdeordningen er der behov for, at udtagningskonsulenterne bl.a. udfylder en ”konsulenter- klæring” i forbindelse med ansøgningen. For at kunne underskrive erklæringen, skal konsulen- ten foretage de indledende undersøgelser og faglige vurderinger, som er beskrevet for ordnin- gen.

Det samlede korps af konsulenter skal bestå af eksperter, der er specialiseret i udtagning af lav- bundsjorder. Udtagningskonsulenterne skal have en teknisk myndighedsforståelse, et indgå- ende lovgivningskendskab samt en indsigt i de muligheder og forhindringer, der ligger i de for- skellige tilskudsordninger. Udtagningskonsulenterne skal besidde en legitimitet, der gør dem i stand til at skabe opmærksomhed og tillid blandt lodsejere, som kan motivere til at indgå i kol- lektive indsatser. Med stærke kompetencer indenfor facilitering, skal konsulenterne desuden være i stand til at indgå i dialog med en bred vifte af aktører.

Udtagningskonsulenter skal ca. hvert halve år afrapportere til Fødevareministeriet (Landbrugs- styrelsen) i forhold til aktiviteten hos lodsejere på de forskellige ordninger.

Udtagningskonsulenternes hovedopgaver omfatter følgende:

- Facilitere og drive opstarten af udtagningsprojekter, hvor lodsejere selv kan ansøge om tilskud.
- Rådgive om tilskudsmuligheder og bistå i ansøgningsprocessen.
- Bidrage til, at de kollektive indsatser bliver sammentænkt, så der sikres den størst mu- lige effekt i forhold til klima og kvælstof.
- Projektering af projektet herunder placering, dimensionering, udformning i overens- stemmelse med bekendtgørelse og vejledning for den pågældende ordning.
- Udarbejde projektbeskrivelse og udbudsmateriale samt bistå med indhentning af tilbud.
- Videreføre arbejdet med etablering af minivådområdeprojekter, som oplandskonsulen- terne tidligere har varetaget, samt sikre minivådområdets fortsatte etablering som del af de kollektive virkemidler. Herunder at underskrive ”konsulenterklæringen”, som er et kriterie for at opnå tilsagn på minivådområdeordningen.
- Tilstræbe en ligelig fordeling af tidsforbrug på henholdsvis ordninger med fokus på ud- tagning af lavbundsgrunde og minivådområder. Anvendelse af mere end halvdelen af til- skuddet på det ene område skal godkendes af Fødevareministeriet på forhånd.
- Understøtte den indledende dialog med lodsejere for konkrete, større projekter, på fore- spørgsel fra andre aktører som fx kommune og stat.